

Justis- og beredskapsdepartementet

Uttalelse til forslag til endring av finnmarksloven

Viser til Finnmarkslovens § 43 hvor det er bestemt at Staten skal dekke nødvendige utgifter for partene i saker om krav om rettigheter som Finnmarkseiendommen har motsatt seg. Dette betyr at partene har krav på å få dekket nødvendige utgifter til rettshjelp i saker hvor FeFo er motpart.

Aksomuotki siida (tilhørende reinbeitedistrikt 36 Cohkolat & Biertavarri i Vest-Finnmark reinb.område) er uenig i at bestemmelsen endres slik at Staten som hovedregel kun skal dekke nødvendige utgifter for partene i saker om krav om rettigheter der Finnmarkseiendommen/FeFo har motsatt seg en konklusjon fra Finnmarkskommisjonen om at andre har rettigheter til grunnen, slik foreslått av justisdepartementet i høringsnotat av 8. desember 2015. Også samer (og andre i Finnmark) må kunne motsette seg Finnmarkskommisjonens konklusjoner som til nå jfr. rapportene har gått i FeFos favør, uten å risikere å måtte dekke egne og FeFos advokatkostnader.

Forslaget til departementet er i strid med ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 14 som slå fast at Staten skal iverksette nødvendige tiltak for å identifisere landområder urfolk tradisjonelt lever, samt etablere tilfredsstillende prosedyrer i nasjonal rettsorden for å avgjøre rettskrav knyttet til landområder fra disse folk. ILOs kontrollorganer har lagt til grunn at skal prosedyren for å avgjøre rettskrav knyttet til landområder fra urfolk være tilfredsstillende, må den være tilgjengelig og grundig. Usikkerhet eller fravær av dekning av sakskostnader vil gjøre at prosessen ikke blir tilgjengelig for samene som urfolk, men kun for store organisasjoner som har god økonomi og besitter rettslig kunnskap, slik som FeFo.

Dersom lovendringsforslaget til departementet nå går igjennom vil trolig reindriften (som et kollektiv eierskap) ikke tørre å satse på å fremme sine rettigheter, når hver siidaandel privat i et reinbeitedistrikt må legge ut penger for kollektivet. Selv om en reinsiida (vintersiida) idag kan opptre som en egen rettssubjekt er det etter det vi vet ingen siidaer i Vest-Finnmark som har egne midler til slike prosesser. Kan det virkelig være slik i en rettsstat som Norge at man med alle krefter prøver å «stikke kjeppene i hjulene» til landets egne befolkning, eller er forslaget fremmet utfra en oppfatning om at dagen norske myndigheter betrakter samene er en byrde i Samelandet som Norge er en del av.

Det er i dag slik at reineiere (vintersiida) ikke kan bestemme over siidaområdets omfang på vinterbeitene i Indre-Finnmark. Det vil si at når den norske Staten (myndighetene) ikke har akseptert å dekke kostnadene til en rettsavklarende domstol, kommisjon eller lignende som har til oppgave å fastsette siidagrenser, så vil det ikke være på sin plass at de private

reineiere idag skal legge ut penger for å avklare sine grenser gjennom Finnmarkdomstolen. Det er idag slik at styrene for disse respektive vinterbeitedistriktet (reinbeitedistriktene 30A, 30B og 30C) i Vest-Finnmark alene kan tegne inn på kartet hvor rettighetsgrensen for hver vintersiida (reinflokk=reinsiida) skal være, med godkjenning av reindriftsmyndighetene uavhengig hva hver vintersiida selv mene. Dersom en vintersiida idag skulle påstå rettigheter gjennom Finnmarksdomstolen kan resultatet være kostnader som medfører at driften i denne må nedlegges.

At samer ikke har fått dekket kostnader i sakene som er behandlet av Finnmarkskommisjonen, mens FeFo kan bruke egne advokater, tilsier at det allerede kan settes spørsmål både ved tilgjengelighet og rettferdighet i prosessen. Lovendringsforslaget fra Oslo vil medføre at bare de rike tør å kreve sak, noe som igjen kan bety at de som ikke har rettigheter kan få det, mens de som er de rettmessige eiere og brukere, mister sin rett.

Forslaget til departementet setter dessuten samene i Finnmark i en dårligere stilling enn utmarksbrukere og rettighetshavere i andre deler av landet, som har fått dekket sine kostnader av Staten under rettsavklaringen for bl.a. utmarkskommisjonen for Troms og Nordland hvor undertegnede var som hovedtillitsmann for reindriften i Kvænangen og Nordreisa feltene. Dette er også en god grunn til at § 43 ikke må endres hva gjelder dekning av kostnader til private parter.

At også FeFo skal ha dekket sine kostnader over Statens rettshjelpsbudsjett er en ny regel sammenliknet med rettsavklaringene i andre deler av landet. Regelen bidrar til å skape ubalanse og ulikhet mellom de private samiske partene og FeFo, som er en stor organisasjon med solid økonomi og egen ansatt advokat. At FeFo for dekket sine kostnader er ikke bare unødvendig da de alt har egen advokat, men innebærer også den største kostnadsposten for Statens rettshjelpsbudsjett i denne prosessen. Foruten å være unødvendig, kan dette også bidra til å redusert framdrift og mer en konfliktfylt i en fremtidig rettskartleggingsprosess.

Ut fra et kostnadmessig synspunkt og ut fra at FeFo allerede har egen advokat og at samene må kunne møte den store grunneieren under noenlunde likeverdige forhold for domstolen, foreslår Aksomuotki siida at finnmarksloven endres slik at det presiseres at FeFo ikke får dekket sine omkostninger i medhold av § 43.

Med hilsen
Aksomuotki siida
v/Peer Gaup

NB! Dette brevet sendes over kun pr. e-post